

Чичерська М.І.

аспірант,

ПВНЗ «Львівський університет бізнесу та права»

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ АПАРАТУ МІСЦЕВОГО СУДУ

Сучасний етап запровадження судової реформи в Україні пов'язаний із створенням належних умов для реалізації судами функції судочинства. Запровадження інституту люстрації та заходів, спрямованих на очищення судової гілки влади від корупційних проявів – необхідні кроки щодо формування нового суддівського корпусу з високим рівнем професіоналізму, професійної етики та морально-психологічними якостями, необхідними для неупередженого, всебічного і професійного суддівства. Водночас важливим напрямком подальшого удосконалення системи судочинства є створення належних умов організаційного забезпечення функціонування суддівського корпусу та здійснення процесу правосуддя на рівні місцевих судів. На нашу думку, високого рівня ефективності роботи місцевих судів не можна досягнути виключно за рахунок професійних здібностей суддів. Саме тому вважаємо за доцільне запропонувати новий підхід до організації роботи апарату місцевого суду. Зазначимо, що проблема реформування організаційної підсистеми місцевих судів досліджувалася вітчизняними вченими, зокрема: В.В. Молдован, І.Є. Марочкіним, Л.М. Москвичем, С.Ю. Обрусною, І.М. Осикою та ін. Нині постала гостра потреба переосмислення статусу та призначення апарату місцевого суду, перетворення його на дієвий механізм організаційного забезпечення роботи всього місцевого суду переважно на механізм забезпечення процесу здійснення правосуддя. Аналізуючи норму ст. 155 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», можна побачити, що апарат суду здійснює організаційне забезпечення роботи останнього, а Положення про апарат суду розробляється на підставі Типового положення про апарат суду та затверджується зборами суддів відповідного суду. Типове положення про апарат суду затверджує Державна судова адміністрація України за погодженням із Вищою радою правосуддя [2]. Проте аналіз норми ст. 155 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] та Типового положення про апарат місцевого, апеляційного судів, затвердженого Наказом Державної судової адміністрації України від 28 вересня 2012 р. № [1], дає змогу визначити певні суттєві недоліки організаційно-правового забезпечення функціонування самого апарату місцевого суду: по-перше, відсутня чітка структура апарату місцевого суду. У Типовому положенні зазначається лише можливість створення структурних підрозділів і обов'язковість наявності канцелярії та принципи побудови організаційної структури

апарату; по-друге, надзвичайно широке коло повноважень суду в системі забезпечення роботи місцевого суду, що виходить за межі суто організаційного забезпечення і потребує відповідного впорядкування. Однак в сукупності із відсутністю детермінації можливої структури апарату така кількість функцій призводить до неефективного розподілу повноважень та навантаження; по-третє, суттєвим недоліком є відсутність чіткої детермінації сфери відповідальності керівника апарату та механізму його співвідношення із головою суду в процесі організаційного забезпечення роботи місцевого суду в цілому. Таким чином, на нашу думку, на сьогодні існує потреба розробки нового Проекту Положення про апарат місцевого суду, який би дав змогу чітко визначити підходи до побудови організаційної структури, способи розподілу повноважень, межі та зони відповідальності тощо. Тобто пропонується розробити такий Проект Положення, який би кореспондувався із завданнями в сфері організаційного забезпечення місцевих судів, визначених у Законі України «Про судоустрій і статус суддів». Отже, структурно Проект Положення про апарат місцевого суду пропонується викласти в такий спосіб, щоб максимально охопити всі аспекти функціонування апарату місцевого суду та його забезпечувальної діяльності по відношенню до такого суду і суддівського корпусу. Саме тому Проект Положення є не типовим документом, який передбачає можливість внесення змін, а уніфікованим та обов'язковим для прийняття і реалізації в кожному місцевому суді з метою створення і практичного запровадження єдиних стандартів до організаційного забезпечення їх роботи. Крім того, необхідним є запровадження шаблонного підходу, оскільки всі місцеві суди загальної юрисдикції є рівнозначними за своїм статусом, а тому потребують єдиних стандартів у сфері запровадження в них судового адміністрування. У цьому контексті єдиним елементом, який допускає варіативність, слід залишити у назві структурного підрозділу, дозволяючи створювати залежно від кількісного складу відповідні Відділ/Сектор.

При цьому вимоги до структурного відділу встановлюються такі:

- самостійний відділ у складі апарату місцевого суду утворюється з чисельністю не менше ніж три працівники;
- самостійний сектор у складі апарату місцевого суду утворюється з чисельністю менше ніж три працівники.

Також передбачається, що в складі відділу можуть формуватися сектори для оптимізації функціонального навантаження на працівників апарату суду та отримання більшої ефективності в процесі забезпечення роботи місцевого суду. Враховуючи наведені вище зауваження, вважається за доцільне включити до Проекту Положення про апарат місцевого суду такі ключові розділи: Розділ I. «Загальні положення», в якому визначатиметься статус апарату місцевого суду; нормативно-правова база його діяльності; окреслюватиметься загальне призначення,

мета та місія його діяльності; закріплюватимуться відносини підпорядкування в межах апарату; визначатиметься керівництво апарату місцевого суду, а також порядок прийняття цього Положення і внесення до нього змін. Розділ II. «Основні функції апарату суду» деталізуватиме положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Зокрема пропонується виділити декілька функціональних напрямків із забезпечення роботи місцевого суду, згрупувавши відповідним чином функції, якими в свою чергу наділяються конкретні структурні підрозділи місцевого суду. Отже, такими функціональними напрямками є: документальне забезпечення та ведення архівної справи; фінансове та матеріально-технічне забезпечення; кадрове забезпечення, яке включає в себе низку суто специфічних кадрових функцій; покладається на відповідний кадровий структурний підрозділ; інформаційно-аналітичне забезпечення охоплює ведення судової статистики; інформаційно-технічне забезпечення; організаційне забезпечення реалізується в двох площинах: адміністративній та функціональній. Розділ III. «Керівник апарату суду та його заступник» міститиме норми, які закріплюють правовий статус вказаних посадових осіб, визначатиме обсяг їх повноважень, зокрема прав та обов'язків, а також встановлюватиме міру відповідальності. Важливим елементом означеного розділу є закріплення процедури призначення на посаду та звільнення з посади керівника апарату суду. Розділ IV. «Структурні підрозділи апарату суду» є найбільшим з усіх розділів Положення, оскільки містить в собі деталізацію повноважень за усіма структурними підрозділами місцевого суду. Зокрема в цьому розділі закріплюватимуться завдання та цілі функціонування структурних підрозділів місцевого суду, як-то: канцелярія суду; підрозділ з планово-фінансової діяльності, бухгалтерського обліку та звітності; підрозділ з надання судово-адміністративних послуг, по розгляду звернень фізичних та юридичних осіб і роботі зі ЗМІ. Розділ V. «Керівники структурних підрозділів та інші працівники апарату суду», в якому пропонується закріпити правовий статус керівників структурних підрозділів, а також визначити права та обов'язки інших посадових осіб: судових розпорядників, наукових консультантів, помічників суддів. Розділ VI. «Матеріальне та соціально-побутове забезпечення». На нашу думку, наявність такого розділу суттєво підвищить рівень гарантій прав та професійних обов'язків працівників апарату місцевого суду. До того ж чітка детермінація порядку та обсягу матеріального забезпечення таких працівників усуне суперечність щодо їх статусу, а також зменшить неузгодженість між Законом України «Про судоустрій і статус суддів» та Законом України «Про державну службу». Окрім того, наявність такого розділу в Положенні, яке за своїм установчим характером покликане уніфікувати стандарти діяльності апарату місцевого суду, дасть змогу суттєво підвищити рівень ефективності розподілу ресурсів на матеріальне забезпечення судових установ. Розділ VII. «Прикінцеві

положення» мають містити інформацію щодо набрання чинності цього Положення, а також інші аспекти, що повинні врегулюватися в процесі його практичного запровадження та реформування механізму організаційного забезпечення роботи місцевих судів.

Таким чином, розроблений нормативно-правовий акт відзначається системністю та комплексністю у правовому регулюванні й організаційному забезпеченні функціонування апарату місцевого суду. Такий Проект Положення про апарат місцевого суду охоплює регулювання всіх аспектів діяльності апарату із забезпечення: процесу здійснення правосуддя; процесу надання судово-адміністративних послуг місцевим судом та його взаємодії з інститутами громадянського суспільства; процесу функціонування місцевого суду як органу судової гілки державної влади; процесу забезпечення суддівського корпусу; взаємодії структурних підрозділів місцевого суду між собою та відносин суду з іншими органами державної влади з питань судового адміністрування. Запропонований Проект Положення про апарат місцевого суду розроблений таким чином, щоб максимально подолати суперечності та недоліки організаційно-правового забезпечення діяльності апарату місцевого суду. Крім того, він покликаний узгодити задекларовані в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» завдання з організаційного забезпечення роботи місцевих судів із фактично наявними матеріально-технічними та фінансовими ресурсами й організаційними можливостями, наявними в ДСА України.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Типового положення про апарат місцевого, апеляційного судів : Наказ Державної судової адміністрації України від 28 вересня 2012 р. № 115 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/N1152012>.
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI [Електронний документ] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
3. Організація роботи суду : навч. посіб. [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, О. М. Овчаренко та ін. ; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Х. : Право, 2012. – 256 с.
4. Організація судової влади в Україні: Навч. посіб. / За ред. І. Є. Марочкіна, Н. В. Сібільової. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. – 184 с.